

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 2

Fylke: Hedmark

Tilleggsspørsmål nr.

Herad: Lollia

Emne: Transp. av hoi

Bygdelag: Høyrunna

Oppskr. av Mathinka Enger Helgesen

Gard: Høstien

(adresse): Alna st.

G.nr. 1 Br.nr. 16

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsl. Det meste.

B. Eller om den er etter andre heimsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

Hårkone - født 18-8-1870 - Oslo

SVAR

1) Ved kjøring (Transp.) brukes og bruktes hest - slede (slea), på større gårdar. Et godt redskap er en kar - som tøm - men tar, å sluper så - det ikke ned ad bakke gå.

På mindre gårdar og plasser leies å lænes (byttearbeid) hest (øk) et skift eller to når flisbønd har kjørt fra sig om dagen. Kjøringen gikk ofte for sig til, dögga la sig på - å hiesmann satte da opp fort i lass - sebet ^{såte} til anledningen kom.

For hestslätt (i plöiet eng) ble det hugges ned biesker og kjøer for å komme frem med hest å lass. (Söti)

No bruker en ikke å slå i utmarka. Utmarkslätten holdt sig lengre på mindre gårdar og hiesmanns bruk.

De siste slibbet for ca. 8-10 år sia. Ved transport, for mann uten hest, fra søen og utmark - se svar b)

Bemerk: Om spök i sin helhet er å si at her - som andre steder - er blandet. Det ligger meget nær riksmål. En mæner de første som slog sig ned her kom fra Skoreldal. Lolti var aneks til Ringebu - inngifte fra Tron - sel o - sv og Foldal. - Første skyld - setning - Lolligården - 1699. - Det ordi - nare spök er Skoreldals.

I Transp. foregår til tørkeplaster ved å bare rått stråfor fra kratt å utkant. På åpne solfugte steder ble det så satt opp "~~hessgolv~~" i huss. Tübmarken bruktes en kløfter å raje - rått tilhagd på stedet. En raje for hver huss. Disse ble reist opp til senere bruk.

Når så høyet ^{vare} ~~tørt~~ ble satt "hessgolv" eller Bjork lagt på marken. Små - voren bjork å grov kvist lagdes imel - lem hvert lag høy. De bygget i ly av trær. Gras plukket med nerul eller skåret med sigd eller lörjörn ble buntet og lagt på samme måte i stable eller golv. - En bünke å bare høyet i børsvolk - sloe av unge trær - bjork + gran. Bændil (bennil) svi. Mindre bennil og svi brukes som bin - ing om lör og forkjører. Jan høret de senere år til. Påk er også et navn for svolk - svi. Jeg tror den nærmest høret hjemme under hiesarbeide:

"Feldpäken". (piskan) Her brukes ikke dragbloe. Slep - sikkut brukt i eldre tid. Alle tiders Skeindler har vi.

1400

III
En børsvolk lages av en lang björke-
gren med lönke i toppen å tjukk-
enden trekkes gjennom. Derved
strammes bören til innes prak-
ten. Svolken holdes over skuldrene
skiftevis over höire og venstre.
Her kjennes ikke til noen hjelpes-
mann. Er det flere sammen hjem-
fra, så er de nok på hver sin kant
i utmatta. Først legger en sig
på kne, å med spuntak reiser
en sig opp. Fordetreste er böra
for tung. Ja barn var med i
arbeidet i heimbrakken ikke
"langt a lei". De plukket å hogg
löv, när kara var på mørkd-
raving. Er mann så heldig å
ha skicket lende ved elvbrudd
for eks. rülles höyet ned brakken
kjennes og lastes i båt til
noget nær trüket å bæres så
til löa eller läven. Flest höke
med til skjolderhet. - Mere svolk:
En som har to kopper. Tjennene
legges på den ene kvist og kopperne
vies sammen og böies inn i inner
kvisten. 10 fölgende? Nei - -
To huserajer (stunger) brukes ofte
til bäre. Mann-tjarring å större
barn hakkraften. Mindre barn
hermer i lek efter med sine små
stunger. Stubbäare med bröfjöl bru-
kes til tvasondelst. Forsyninger til
slaburet osv. - sikk? = Nei.

Tilføier uttrykk for sloe ved repselse.
"En skulle da sloen åt de" - ta sloen
å deng'n." - - - Sloe - slag.

3) En skjorte høyet hjem på vinterføre.

4) Hö hövonna (slätten) brükes slede.

Flöislaen er krestangslae med lave-
re fjeter enn vanlig arbeids og trække-
slae. Prkje er av mindre dimensjon.
Skikjelken har og er kstelös manns
nyttigste redskap (kjördoring). Flöi-mose
lör og ved-m-m-m. Det er krestang på
skäka (skjeker). Denne triler ved belskedet
på kann. På mitten av skäkklossen
brükkes för i tia en spinning eller bjöv-
kekvist som var böygd i ring. Denne
trakk en over hode - lå over skuldren.
Hjivhult eller "retthundt" brükkes stötke-
bandet. Nå brükkes kån. Hjil har
ikke forekommet her för den no over-
alt brükke höivogn med grimmer kom
til bygda.

Ja, en var nöie med å reka val;
det skulle stävist ikke ligge att inn
sökjeft engang. (Länkjeft) tügge.
Slaen har et slöttestyr bak som er
laget av krokroksel bjök ca. 30 cm höit
med breite. Idampå festes en spun-
ning eller repp i bue. Dennotong med
to pinner på ene ende og en på andre.
Eller sjölvroksel klöftstang med klave.
Alle rep var av dyrehüd eller spinninges
Nå brükkes kån. ⁵¹ Gjimmer ikke noe
felleslätt. Slätten hadde grenser - hver
sin repp.

5)

Fra uteslätter og stölslätter kjøle en helst
höyt för jul. De som hadde samme vei
bröyket samtidig. Slektene gikk skift-
vis først. Tiden ble bestemt ved sam-
ordning. Lengst bortliggende slätter, så-
som Grandalen å Sabudalen innafør
Brestlihöyda å Brekkingvola - ble
kjört på ryse tider. För påske. Söm
fekk hi goporet - mjölkporet da det kom.
Og det lukket kran lang vei av dem.

Swarte som taker når de kom fra
slätten ^{kan} swarte hele ika, för flere kaur.
Om vintren brukes jörnslongslae.
Lasset jöles med bustang å rep.
På sidene legges passe store björkebüsken
bimmes med barkast å erstatter grinner.
Her er ingen eller har vært restrik-
sjoner för kjøing med skodd slede.
Når sneen blir tørke - sier det sig sjöl.
ved 100 års skiftet blev det noe omrøks-
ling för smale og bude hjül.

Så er det brükt mes. Fornes-klörmes.
En fornies består av to böyde grangruner.
Til bind brukes spenninger som ble
festet til den vannrette gren som den
bün förit er festet på*. - Endelig
en mes för fædrafolk. Denne var
ca. 3 alen lang å 1½ br. Hümmen ha
mindre bindfl. ca. 1 tomme (diam.)
tykke granstenger til over og bindram-
me - kjörmeskaver antagelig litt grovere.
* Dobbel rep - (tan). Smettes om bün - endene
gjennem lykken. (Hengsler)

Spenninger til vegger å bünd ble
flettet sammen til rütin ca 6-7 tom.
Denne mes ble satt på sleden å fort
slappet i. På krøstaden ble hesten
stilt ved mesen å åt gjennom sprikk-
om.

NB. Den foran omtalte "beibaryames"
ble büene lagt mot hvorandre å
kneppet sammen med småvorne
spenninger.

Esterskrift til ?

6) Lom nevnt kjøres alt hem på
förske sneen. Men i ismarka er
lunde ofte så storstekt at den
skal mye sne til. Sammalt har
det kilmed vært satt tryk på
hesta å kjørt på skaran om vären.
Ihellen för kjøredagen, ble hesta stilt
godd. Plac med rep å büske i orden
samt öks å spae. Kisteskryppa sto
fæddi innaför döra. Föledügiern
var å framseth da kvinnfolka
ikke var så grüege som kara
slike fæudage. En tenkes sig at hesta
var nögd me å få lä selan etter böyt
inga oppover lia. De vart böme å stilt
med vatten å fer. Heradok til å mäkä se
fram tel löa. En gjök opp varme åten
kaffelars, som sikkert var med. Kisteskryp-
pa med grömat å sügel vart åpna.

En sköier löka kaffe grügen på en flat
stein og tok den heamat - som i brukh-
å leverte kokke, som sendte dem med
neste gang.